

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PEDRO CRUZ VILLALÓN
16 päivänä toukokuuta 2013¹

Asia C-113/12

Donal Brady
vastaan
Environmental Protection Agency

(Ennakkoratkaisupyyntö – Supreme Court (Irlanti))

Ympäristö — Direktiivit 75/442/ETY ja 91/156/ETY — Jätteen käsite — Sikatilalla tuotettu lietalanta — Varastointi lannoitteena käyttöön saakka — Jätteeksi luokittelu — Sivutuotteeksi luokittelu — Todistustaakka — Tuottajan henkilökohtainen vastuu kolmansien rikkoessa jätteiden valvonnan alalla annettua unionin oikeutta käyttäessään lietalantaa lannoitteena omilla maillaan — Direktiivin 91/676 täytäntöönpanon laiminlyönti — Unionin oikeuden yleiset periaatteet — Perusoikeudet — Suhteellisuus

1. Supreme Court esittää unionin tuomioistuimelle useita kysymyksiä jätteen käsitteestä direktiivissä 75/442² tarkoitetussa merkityksessä osana oikeuskäsittelyä, jossa riidan kohteena ovat siiankasvattajalle asetetut ehdot hänen tilallaan tuotetun lietalannan kaupallista hyödyntämistä lannoitteena koskevan luvan myöntämiselle. Tämän lisäksi, erityisesti siltä osin kuin unionin tuomioistuin joutuu täsmentämään oikeuskäytäntöään siitä, millä edellytyksillä jätteestä voi tulla sivutuote, nyt käsiteltävässä asiassa nousee esille myös kysymys, jossa direktiivin 75/442 suppeaa soveltamisalaa laajennetaan siten, että se kattaa, kuten jäljempänä nähdään, unionin oikeuden yleisten periaatteiden ja tarkemmin sanottuna perusoikeuksien takaamisen.

2. Pääasiassa esiin noussut viimeksi mainittu ongelma liittyy nimittäin vastuuseen, joka voidaan kohdistaa lietalannan myyjään lietalannan ostajien mahdollisesta lietalannan epäasianmukaisesta käytöstä. Tässä kysymyksessä joudutaan ratkaisemaan, miten vapaasti jäsenvaltiot voivat jätteiden kaupallista hyödyntämistä säännellessään asettaa ehtoja, jotka voivat vastata vaikutuksiltaan tällaisen kaupan kieltoa tai merkitä tällaiselle kaupalle asetettuja suhteettomia tai mielivaltaisia edellytyksiä. Kaiken lisäksi samassa tilanteessa direktiivin 91/676³ täytäntöönpanon laiminlyönti on estänyt sellaisen säännösten soveltamisen, jonka alaan lietalannan käyttäminen lannoitteena olisi voinut kuulua.

1 — Alkuperäinen kieli: espanja.

2 — Jätteistä 15.7.1975 annettu neuvoston direktiivi 75/442/ETY (EYVL L 194, s. 39).

3 — Vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta 12.12.1991 annettu neuvoston direktiivi 91/676/ETY (EYVL L 375, s. 1).

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

1. Jätteistä annettu direktiivi 75/442

3. Direktiivin 75/442 1 artiklan a alakohdassa, sellaisena kuin kyseinen direktiivi oli voimassa pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan,⁴ säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

a) ’jätteellä’ mitä tahansa liitteessä I esitetyissä luokissa mainittua ainetta tai esinettä, jonka haltija hävittää, aikoo hävittää tai on velvollinen hävittämään”.

4. Saman direktiivin 2 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan direktiiviä ei sovellettu, ”milloin ne kuuluvat muun lainsäädännön alaan”:

--

”iii) eläinten raatoihin ja seuraaviin maatalouden jätteisiin: ulosteet ja muut luonnonmukaiset, vaarattomat maanviljelyksessä käytetyt aineet; --”.

5. Mainitun direktiivin 8 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen jätteen haltija:

— antaa jätteet yksityisen tai julkisen jätteenkeräilijän tai sellaisen yrityksen käsiteltäväksi, joka suorittaa liitteessä II A tai II B tarkoitettuja toimia,

— hyödyntää tai käsittelee jätteet itse noudattaen tämän direktiivin säännöksiä.”

6. Direktiivin 9 ja 10 artiklassa säädettiin, että laitosten tai yritysten, jotka suorittavat direktiivin liitteissä II A ja II B lueteltuja jätteiden huolehtimis- tai hyödyntämistoimia, on saatava siihen lupa.

7. Direktiivin 75/442 15 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”Saastuttaja maksaa -periaatteen mukaisesti jätteistä huolehtimisen kustannuksista vastaa:

— jätteen haltija, joka antaa jätteen keräilijän tai 9 artiklassa tarkoitetun yrityksen haltuun; ja/tai

— jätteen aiemmat haltijat tai valmistaja, jonka tuotteesta jäte on peräisin.”

2. Nitraateista annettu direktiivi 91/676

8. Direktiivin 91/676 tavoitteena on sen 1 artiklan mukaan maatalouslähteistä peräisin olevien nitraattien suoraan tai välillisesti aiheuttaman vesien pilaantumisen vähentäminen ja tällaisen pilaantumisen estäminen vastaisuudessa.

4 — 18.3.1991 annettu neuvoston direktiivi 91/156/ETY (EYVL L 78, s. 32).

9. Direktiivin 91/676 3 artiklan kahdessa ensimmäisessä kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on määriteltävä pilaantuneet vedet ja sellaiset vedet, jotka voivat pilaantua, jos 5 artiklassa säädettyjä toimenpiteitä ei toteuteta, liitteessä I vahvistettujen perusteiden mukaan.

2. Jäsenvaltioiden on kahden vuoden kuluessa tämän direktiivin tiedoksi antamisesta määriteltävä pilaantumisalttiiksi vyöhykkeiksi kaikki alueensa tunnetut maa-alueet, joilta vesi valuu 1 kohdan mukaisesti määritelyihin vesiin ja jotka aiheuttavat pilaantumista. Niiden on ilmoitettava tästä ensimmäisestä määrittelystä komissiolle kuuden kuukauden kuluessa.”

10. Saman direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jotta yleinen suojelutaso kaikkien vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi voidaan varmistaa, jäsenvaltioiden on kahden vuoden kuluessa tämän direktiivin tiedoksi antamisesta:

- a) laadittava hyvän maatalouskäytännön ohjeet, joita maanviljelijät noudattavat vapaaehtoisesti ja joissa olisi oltava liitteen II A kohdassa tarkoitetut määräykset,⁵
- b) laadittava tarvittaessa ohjelma hyvän maatalouskäytännön ohjeiden noudattamisen edistämiseksi, mukaan lukien maanviljelijöille annettava koulutus ja tiedotus.

2. Jäsenvaltioiden on esitettävä hyvän maatalouskäytännön ohjeitaan koskevat yksityiskohtaiset säännöt komissiolle, joka sisällyttää näitä ohjeita koskevat tiedot 11 artiklassa tarkoitettuun kertomukseen. Saamiensa tietojen perusteella komissio voi tehdä neuvostolle aiheellisia ehdotuksia, jos se pitää sitä tarpeellisena.”

11. Saman direktiivin 5 artiklassa säädetään jäsenvaltioiden veloitteesta laatia toimintaohjelmia pilaantumisalttiita vyöhykkeitä varten. Toimintaohjelmissa on oltava pakolliset toimenpiteet, joista on määrätty hyvän maatalouskäytännön ohjeissa, ja toimenpiteet, jotka sisältyvät saman direktiivin liitteeseen III ja koskevat kausia, joina tietynlaisten lannoitteiden levitys maahan on kielletty; karjanlantasäiliöiden tilavuutta; lannoitteiden levittämistapaa ja karjanlannan sisältämän typen perusteella määräytyvää levitettävän karjanlannan enimmäismäärää.

3. Ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi annettu direktiivi 96/61⁶

12. Direktiivi 96/61 on kodifioitu ja kumottu direktiivillä 2008/1,⁷ joka on puolestaan kumottu ja korvattu direktiivillä 2010/75.⁸ Direktiivin 96/61 tavoitteena oli sen 1 artiklan mukaan ”liitteessä I mainitusta toiminnasta aiheutuvan pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistäminen. Siinä säädetään yllä tarkoitettua toiminnasta aiheutuvia ilmaan, veteen ja maaperään kulkeutuvia päästöjä ehkäisevistä, tai jos se ei ole mahdollista, päästöjä vähentävistä toimenpiteistä, mukaan lukien jätteitä koskevat toimenpiteet, koko ympäristön suojelun korkean tason saavuttamiseksi, tämän kuitenkaan rajoittamatta direktiivin 85/337/ETY säännösten ja muiden yhteisön asiaa koskevien säännösten soveltamista”.

5 — Liitteen II A kohdassa mainitaan kaudet, joina lannoitteiden levitys maahan ei ole aiheellista; lannoitteiden käyttö tietyillä maa-alueilla; lietelantasäiliöiden tilavuus ja rakenne; toimenpiteet, joilla estetään vesien pilaantuminen sen seurauksena, että karjanlanta tai säiliörehun kaltaisten varastoitujen kasviainesten puristemehua valuu ja imeytyy pohja- ja pintaveteen, ja keinolannoitteiden ja karjanlannan maahan levittämistä koskevat menettelyt, erityisesti levityksen määrä ja tasaisuus, jotta ravintoaineiden pääsy veteen voitaisiin pitää hyväksyttävällä tasolla.

6 — 24.9.1996 annettu neuvoston direktiivi 96/61/EY (EYVL L 257, s. 26).

7 — 15.1.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/1/EY (EUVL L 24, s. 8).

8 — 24.11.2010 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/75/EU (EUVL L 334, s. 17).

13. Direktiivin 96/61 liitteessä I olleessa 6.6 kohdassa mainittiin nimenomaisesti sikojen tehokasvatuslaitokset, joissa on enemmän kuin 750 emakkopaikkaa.

14. Direktiivin 3 artiklan c alakohdan mukaan ”jäsenvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet, jotta toimivaltaiset viranomaiset voivat varmistua siitä, että laitosta käytetään siten, että – – c) jätteiden syntymistä vältetään – – direktiivin 75/442/ETY – – mukaisesti; jos jätteitä syntyy, ne käytetään hyödyksi tai, jos uudelleenkäyttö on teknisesti ja taloudellisesti mahdotonta, ne hävitetään siten, että niillä ei ole ympäristövaikutuksia tai vaikutus on mahdollisimman vähäistä”.

15. Direktiivin 9 artiklan 3 kohdassa säädettiin, että ”tarpeen vaatiessa lupa käsittää asiaankuuluvat maaperän ja pohjavesien suojelua sekä laitoksen jätehuoltoa koskevat määräykset.”

4. Muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden terveystähtöistä annettu asetus (EY) N:o 1774/2002⁹

16. Asetuksen tavoitteena oli varmistaa, että jäsenvaltioissa otetaan käyttöön järjestelmät, joilla taataan tiettyjen eläimistä saatavien sivutuotteiden kulkeminen ainoastaan tietyissä sallituissa ketjuissa niiden hävittämiseen tai käyttöön saakka ja joissa etenkin varmistetaan, että rehuketjuun pääsee vain sellaisia eläimistä saatavia sivutuotteita, jotka eivät aiheuta riskiä eläinten terveydelle tai kansanterveydelle. Asetus on kumottu ja korvattu asetuksella (EY) N:o 1069/2009.¹⁰

B Kansallinen lainsäädäntö

17. Vuoden 1992 ympäristönsuojelulain (Environmental Protection Act 1992, jäljempänä vuoden 1992 laki) perustettiin Environmental Protection Agency (ympäristönsuojeluvirasto, jäljempänä EPA), jonka toimivaltaan kuuluu ”lupien myöntäminen, säännösten antaminen ja toiminnan valvonta ympäristön suojelemiseksi” (52 §:n 1 momentin a kohta).

18. Vuoden 1996 jätehuoltolain (Waste Management Act 1996, jäljempänä vuoden 1996 laki) yhtenä tarkoituksena oli saattaa direktiivi 75/442 osaksi kansallista lainsäädäntöä sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 91/156. Lain 4 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1) Tässä laissa ’jätteellä’ tarkoitetaan mitä hyvänsä ainetta tai esinettä, joka kuuluu ensimmäisessä liitteessä mainittuihin jätteiden ryhmiin tai joka sisältyy asianomaisella hetkellä Euroopan jäteluetteloon ja jonka sen haltija hävittää, aikoo hävittää tai on velvollinen hävittämään, ja kaiken, joka on hävitetty tai jonka kanssa on muutoin menetelty ikään kuin se olisi jätettä, oletetaan olevan jätettä, jollei toisin todisteta – –.

3) Tässä laissa ’huolehtiminen’ sisältää jätteen yhteydessä kaiken kolmannessa liitteessä mainitun toiminnan, ja ’jätteestä huolehtimista’ on tulkittava sen mukaisesti.

4) Tässä laissa ’hyödyntämisellä’ tarkoitetaan jätteen yhteydessä kaikkea toimintaa, jota harjoitetaan jätteen talteen ottamiseksi, kierrättämiseksi tai uudelleenkäyttämiseksi kokonaan tai osittain, ja kaikkea tällaiseen talteenottoon, kierrätykseen tai uudelleenkäyttöön liittyvää toimintaa mukaan lukien kaikki neljännessä liitteessä mainittu toiminta, ja ’jätteen hyödyntämisestä’ on tulkittava sen mukaisesti.”

9 — 3.10.2002 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1774/2002 (EYVL L 273, s. 1).

10 — 21.10.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 (EUVL L 300, s. 1).

19. Vuoden 1996 lain 51 §:n 2 momentin a kohdassa säädetään seuraavaa:

”Ellei b kohdassa muuta säädetä, jätelupaa – – ei edellytetä – – eläinperäisten tai siipikarjasta peräisin olevien ulosteiden hyödyntämiseen kuivikelannan tai lietelannan muodossa – –”.

20. Vuoden 1992 lailla vahvistettiin lupajärjestelmä pilaantumisen vähentämisen yhtenäistämiseksi, joka on suurelta osin verrattavissa direktiivissä 96/61¹¹ säädettyyn järjestelmään. Irlanti mukautti kansallista lainsäädäntöä direktiiviin 96/61 antamalla vuonna 2003 ympäristönsuojelulain (Protection of the Environment Act, jäljempänä vuoden 2003 laki). Näin ollen nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevaa lupaa ei myönnetty direktiivin 96/61 täytäntöön panemiseksi annettujen kansallisten säädösten mukaisesti.

II Asian tosiseikat

21. Pääasian valittaja on Irlannissa sijaitsevan sikatilan omistaja. Vaikka valittajan päätoiminta keskittyy sikojen kasvattamiseen, hän hyödyntää myös tilalla syntyvän lietelannan oheistuotteena myymällä sitä toisille viljelijöille lannoitteeksi.

22. Koska lannoitteen levittäminen viljelymaille on kausittaista toimintaa, lietelanta on varastoitava valittajan maatilalle, kunnes se toimitetaan muille maanviljelijöille. EPA myönsi valittajalle vuonna 1999 luvan laajentaa rakennuksiaan ja aloittaa lietelannan kaupallisen hyödyntämisen. Kyseisen luvan mukaan valittajalla on erityinen velvollisuus varmistaa, että maanviljelijät käyttävät lietelantaa täsmälleen tiettyjen ehtojen mukaisesti.

23. Näihin ehtoihin sisältyi kohta ”Jätehuolto”. Siinä valittajalle asetetaan seuraavat tämän asian kannalta merkitykselliset velvoitteet:

- a) On yksilöitävä ennen lannoitteen myyntiä kaikki ne maa-alueet, jotka eivät ole hänen hallinnassaan, omistuksessaan tai määräysvallassaan ja joilla lannoitetta on tarkoitus käyttää – –.
- c) On varmistettava, ettei lannoitteen ostaja levitä sitä maa-alueille, jotka eivät ole ostajan hallinnassa, omistuksessa tai määräysvallassa – –.
- f) On valvottava lannoitetta maille levitettäväksi ostavien henkilöiden lannoitteen käyttöä ja ohjattava tapaa, jolla sitä on käytettävä.
- g) On valvottava pintavesiä, jotka sijaitsevat alueilla, joille lannoitetta levitetään (eli alueita, jotka eivät ole [valittajan] määräysvallassa).
- h) On valvottava lähteitä, jotka sijaitsevat alueilla, joille lannoitetta levitetään (eli alueilla, jotka eivät ole [valittajan] määräysvallassa).
- i) On ylläpidettävä jatkuvasti rekisteriä lannoitteen käytöstä ja annettava se EPAn käyttöön.”

24. EPAn lupa riitautettiin High Courtissa, joka ratkaisi asian valittajan haitaksi, joten valittaja saattoi asian Supreme Courtiin, joka esitti nyt käsiteltävän ennakkoratkaisukysymyksen.

11 – Ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi 24.9.1996 annettu neuvoston direktiivi 96/61/EY (EYVL L 257, s. 26).

25. Supreme Courtin mukaan pääasian asianosaiset ovat erimielisiä seuraavista seikoista:

- a) Onko sian liettelanta i) itsessään jätettä vai ii) katsotaanko se jätteeksi vain joissain tapauksissa ja iii) mitä kriteerejä tällaisten olosuhteiden arvioinnissa olisi sovellettava?
- b) Voiko vastapuoli sisällyttää lupaan ehdon, joka velvoittaa valittajan valvomaan niiden viljelijöiden toimintaa, joille hän toimittaa liettelantaa käytettäväksi lannoitteena?

III Ennakkoratkaisukysymys

26. Ennakkoratkaisukysymys kuuluu seuraavasti:

”Kun unionin oikeus ei sisällä lopullista tulkintaa ’jätteen’ määritelmästä, voiko jäsenvaltio kansallisen oikeuden nojalla asettaa sian liettelannan tuottajalle velvollisuuden osoittaa, ettei se ole jätettä, vai onko jäte määriteltävä senkaltaisten objektiivisten kriteerien nojalla, joihin Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä viitataan:

- 1) Jos jäte on määriteltävä senkaltaisten objektiivisten kriteerien nojalla, joihin Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä viitataan, miten suurta varmuutta edellytetään sian liettelannan, jota luvanhaltija kerää ja varastoi tai voi varastoida yli 12 kuukautta ennen kuin se siirretään käyttäjille, uudelleen käytöstä?
- 2) Jos sian liettelanta on jätettä tai jos sen katsotaan olevan jätettä asianmukaisten kriteerien mukaan, onko jäsenvaltion laillista velvoittaa sen tuottaja – joka ei käytä sitä omilla maillaan vaan toimittaa sen kolmansille maanomistajille käytettäväksi lannoitteena heidän maillaan – henkilökohtaisesti vastaamaan siitä, että kyseiset käyttäjät noudattavat jätteen ja/tai lannoitteiden valvontaa koskevaa unionin lainsäädäntöä, varmistaakseen sen, ettei siitä, että kolmannet osapuolet käyttävät kyseistä sian liettelantaa levittämällä sitä maillensa, aiheudu vaaraa merkittävästä ympäristön pilaantumisesta?
- 3) Onko mainittu sian liettelanta suljettu pois jätteen määritelmästä direktiivin 75/442/ETY 2 artiklan 1 kohdan b alakohdan iii alakohdalla, sellaisena kuin kyseinen direktiivi on muutettuna neuvoston direktiivillä 91/156, sen vuoksi, että se ’kuulu[u] muun lainsäädännön alaan’, ja erityisesti neuvoston direktiivin 91/676/ETY alaan, tilanteessa, jossa silloin, kun lupa on myönnetty, Irlanti ei ollut vielä pannut täytäntöön neuvoston direktiiviä 91/676/ETY, missään muussa kansallisessa lainsäädännössä ei säädetty sian liettelannan käytöstä maiden lannoittamiseen ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1774/2002 ei ollut vielä annettu?”

27. Supreme Court katsoo, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistettuja jätteen käsitettä koskevia kriteerejä on sovellettava sian liettelantaan sen syntymisen ja varastoinnin aikana, ei enää sen jälkeen, kun sitä on mahdollisesti uudelleenkäytetty eli tässä tapauksessa sen jälkeen, kun muut maanviljelijät ovat käyttäneet sitä.

28. Se, että sian liettelanta pitäisi katsoa jätteeksi kaikissa olosuhteissa, ei vaikuta ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mielestä olevan selvästi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä ilmenevien periaatteiden mukaista. Supreme Court ei kuitenkaan ole myöskään vakuuttunut siitä, että unionin tuomioistuimen asioissa komissio vastaan Espanja omaksumaa lähestymistapaa voitaisiin tulkita niin laajasti kuin valittaja väittää.

29. Supreme Court katsoo, että jos sian liettelanta on aina jätettä tai jos se on katsottava jätteeksi sitä käsiteltäessä ja hävitettäessä tai siitä muutoin jätteenä huolehdittaessa, on kysyttävä, onko yleisen saasteiden valvontamenettelyn mukaan käyttäjän, eli kolmansien maa-alueiden omistajan, valvottava jätettä, jota aiotaan käyttää ilman muuntamistoimia sen mailla, vai onko päinvastoin niin, että alkuperäisen tuottajan on valvottava sen käyttöä käyttäjän mailla.

IV Asian käsittely unionin tuomioistuimessa

30. Ennakkoratkaisupyyntö kirjattiin saapuneeksi unionin tuomioistuimeen 1.3.2012.

31. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet pääasian asianosaiset, Ranskan hallitus ja komissio.

32. Asiassa 27.2.2013 pidetyssä istunnossa suullisia huomautuksia ovat esittäneet pääasian asianosaiset ja komissio.

V Asianosaisten lausumat

33. Komissio katsoo esikysymyksen osalta, että koska Irlannin lainsäädännössä ei ole liettelantaan sovellettavissa olevaa säännöstä siitä, ettei liettelantaa katsota vuoden 1996 lain mukaiseksi jätteeksi, jonka määritelmä vastaa direktiivissä 75/442 annettua määritelmää, on ratkaistava a) onko liettelanta jätettä; b) eikö liettelanta pitäisi jättää mainitun direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle direktiivin 2 artiklan nojalla ja c) onko riidanalaiset ehdot mahdollista asettaa.

34. Toisaalta Brady, Ranskan hallitus ja komissio väittävät, että koska direktiivissä ei viitata kansalliseen lainsäädäntöön, on otettava käyttöön erillinen ja yhtenäinen jätteen määritelmä, joka vahvistetaan direktiivin 2008/98 5 artiklassa jo säädetyn kriteerein, joita kansallisten viranomaisten on ehdottomasti sovellettava. EPAn mukaan ennakkoratkaisukysymys liittyy yhtäältä niiden kriteerien luonteeseen, joiden perusteella aine voidaan luokitella jätteeksi (ala, jolla johdetussa oikeudessa käytetyt termit eivät sen mukaan ole järjestelmällisesti johdonmukaisia), ja toisaalta todistustaakkaan (jonka jäsenvaltiot voivat laillisesti asettaa liettelannan tuottajille).

35. Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen osalta Brady väittää, että asian olosuhteiden perusteella ja oikeuskäytännön mukaisesti varmuutta koskeva vaatimus täyttyy eikä tämän kannalta ole oleellista, että toiset henkilöt käyttävät liettelantaa tai että toiset henkilöt käyttävät sitä epäasianmukaisesti. Ranskan hallitus katsoo puolestaan, ettei liettelantaa pidä katsoa jätteeksi, jos sen käyttö lannoitteena tapahtuu laillisen toiminnan yhteydessä ja jos sen varastointi rajoittuu kyseiseen käyttöön liittyvien toimintojen tarpeisiin, minkä selvittäminen on kansallisen tuomioistuimen tehtävä.

36. Komissio epäilee sen oikeuskäytännön asianmukaisuutta, jonka mukaan liettelannan käyttö myös muuhun kuin maatalouden tarpeisiin ei estä liettelannan katsomista sivutuotteeksi, koska tällainen väite ei ole sen mielestä yhdenmukainen sen seikan kanssa, että jätteen käsitettä on tulkittava SEUT 191 artiklan valossa. Varmuuden edellytys täyttyy ainoastaan silloin, jos liettelannan varastointihetkellä voidaan osoittaa, että tuottaja pystyy käyttämään liettelantaa omilla maillaan määriä, jotka eivät ylitä hänen tilallaan harjoitetun maatalouden todellisia tarpeita, ja/tai jos liettelannalla on tuottajan vahvistamaa positiivista taloudellista arvoa ja sitä tarkoitetaan käytettäväksi muiden tuottajien mailla sopimuksen tai tarjouksen kautta määriä, jotka eivät ylitä niitä määriä, jotka kyseisillä mailla voidaan käyttää samoissa olosuhteissa. EPAn mielestä olisi virheellistä tukeutua siihen, että sen toimivaltuudet määräytyisivät direktiivissä 75/442 tarkoitettua ”jätteen” käsitteen perusteella, vuoden 1992 lailla tavoiteltujen saastumisen yhtenäisen vähentämisen päämäärien sivuuttamiseksi. Sen mielestä vaadittava varmuusaste on se, ettei toimivaltaisella viranomaisella ole perusteltua syytä epäillä, ettei tuottaja hankkiudu eroon liettelannasta ja ettei liettelantaa käytetä tosiasiallisesti lannoitteena tiettyjen ehtojen täytyessä, ja tämän pystyy vahvistamaan vain tuottaja, jonka on näytettävä asia toteen, tai

muussa tapauksessa sovelletaan ennakko-oletusta siitä, että liettelanta on jätettä, josta tuottajalla voi olla kansallisen lainsäädännön mukainen velvollisuus hankkiutua eroon noudattaen tiettyä järjestelmää, joka on Irlannin tapauksessa vuoden 1992 lailla perustettu järjestelmä, vaikka siinä luokitellaan jätteeksi aineita, jotka eivät sitä direktiivin 75/442 mukaan ole.

37. Bradyn mukaan toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava kieltävästi, koska on niin, että vaikka liettelanta luokiteltaisiin jätteeksi, se ei kuulu direktiivin 75/442 soveltamisalaan kyseisen direktiivin 2 artiklan 1 kohdan b alakohdan iii alakohdan nojalla, koska se on direktiivin 91/676 alaan kuuluva aine. Riidanalaisissa ehdoissa ei myöskään oteta Bradyn mukaan huomioon oikeusvarmuuden periaatetta ja suhteellisuusperiaatetta.

38. Komissio katsoo, että jos liettelanta on jätettä eikä sitä suljeta direktiivin 75/442 soveltamisalan ulkopuolelle, sen käytön on katsottava olevan saman direktiivin 8 ja 15 artiklassa tarkoitettua ”hyödyntämistä” tai ”huolehtimista”, mikä vastaa SEUT 288 artiklassa jäsenvaltioille jätettyä harkintavaltaa asettaa siiankasvattajille ehtoja sen takaamiseksi, ettei liettelannan käyttö aiheuta riskiä ympäristölle. Jos liettelanta ei kuulu direktiivin 75/442 soveltamisalaan, sen 4 artiklan 2 kohdan ja SEUT 193 artiklan perusteella mikään ei estä jäsenvaltioita ottamasta käyttöön säännöksiä, joilla taataan ympäristön kannalta asianmukainen liettelannan käyttö. Ranskan hallitus väittää, ettei unionin oikeus estä jäsenvaltioita säätämästä, että jos liettelanta katsotaan jätteeksi, sen tuottajaa on pidettävä vastuussa siitä, miten toiset tuottajat sitä käyttävät. EPA on samoilla linjoilla todetessaan, ettei ole missään vaiheessa vaatinut, että tuottajan olisi vastattava suoraan liettelantaa lannoitteena käyttävien maanviljelijöiden toimista, vaan kyse on ollut ennen kaikkea siitä, että luvanhaltija on velvoitettu valvomaan, että kolmas osapuoli toimii asianmukaisella tavalla, ja muussa tapauksessa lopettamaan liettelannan toimituksen kyseiselle kolmannelle osapuolelle.

39. Bradyn mukaan kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava myöntävästi, koska Irlanti ei voi vedota velvoitteidensa laiminlyöntiin jättääkseen soveltamatta voimassa olevia unionin säännöksiä, jolloin yksityisellä on oikeus vedota EPAa vastaan siihen, että liettelanta jää direktiivin 75/442 soveltamisalan ulkopuolelle. EPA:n mielestä direktiivillä 91/676 ei voi olla oikeudellista vaikutusta, koska sitä ei ollut pantu täytäntöön, ja jos se olisi pantu täytäntöön, se kattaisi vain liettelannan käytön lannoitteena muttei tuottajan suorittamaa liettelannan käsittelyä, sillä jätteiden ehkäisemisen ja hyödyntämisen tavoitteista säädetään direktiivissä 96/61. Komissio on puolestaan sitä mieltä, ettei aineen voida katsoa kuuluvan muun lainsäädännön alaan, jos jäsenvaltio ei ole ottanut kyseistä lainsäädäntöä käyttöön ja kun se näin ollen ei takaa direktiivissä 75/442 tavoiteltua suojaa vastaavaa suojan tasoa; ja vaikka direktiivi 91/676 olisi pantu täytäntöön, ei olisi varmaa, että sen voitaisiin katsoa takaavan tällaisen vastaavan suojan tason, sillä on mahdollista, että pilaantumisalttiit vyöhykkeet, joihin sen säännöksiä sovelletaan, eivät kata jäsenvaltion aluetta kokonaisuudessaan.

VI Arviointi

A Ennakkoratkaisukysymykset

40. Supreme Court esittää kolme kysymystä, joita edeltää johdannon kaltainen kysymys, jossa yleisesti kiteytetään kysymys, jota näissä kolmessa kysymyksessä yritetään konkretisoida.

41. Mainittua esikysymystä on mielestäni täsmennettävä hieman. Kysymystä laadittaessa ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen lähtökohtana on ollut, ettei unionin oikeus ”sisällä lopullista tulkintaa ’jätteen’ määritelmästä”, minkä perusteella se esittää seuraavat vaihtoehdot: (A) voiko jäsenvaltio velvoittaa tuottajan osoittamaan, ettei liettelanta ole jätettä; (B) onko liettelanta luokiteltava jätteeksi senkaltaisten objektiivisten kriteerien nojalla, joihin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä viitataan.

42. Ensiksi on huomautettava, ettei Supreme Courtin valitsema lähtökohta voi merkitä sitä, että epäillään, ettei ”jäte” ole unionin oikeuden itsenäinen käsite. Kyseinen tuomioistuin viittaa ilmeisesti pikemminkin, kuten EPA väittää, hankalaksi väitettyyn muutamien unionin tuomioistuimen tällä alalla antamien ratkaisujen¹² yhteensovittamiseen.

43. Ratkaisuehdotuksen ensimmäinen tehtävä on siis tarkastella unionin oikeuteen perustuvaa käsitettä ”jäte”. Tätä varten on välttämätöntä, kuten jäljempänä nähdään, tarkastella useilta kannoilta kriteerinä olevaa varmuutta, jota voidaan vaatia aikeelta käyttää sellaisia aineita taloudellisesti hyödyksi, jotka voitaisiin periaatteessa katsoa jätteeksi, koska tämä mahdollinen käyttö on ratkaisevaa siltä kannalta, miten kyseinen aine lopulta luokitellaan. Esikysymyksessä esitettyyn pohdintaan olisi siis vastattava samalla, kun vastataan Supreme Courtin ensimmäiseen kysymykseen eli siihen, ”miten suurta varmuutta edellytetään sian liettelannan, jota luvanhaltija kerää ja varastoi tai voi varastoida yli 12 kuukautta ennen kuin se siirretään käyttäjille, uudelleen käytöstä”.

44. Kun tämä ensimmäinen osa on ratkaistu, on tutkittava Supreme Courtin esittämää vaihtoehtoa, jonka totean jo tässä vaiheessa olevan mielestäni virheellinen vaihtoehto. Se seikka, voiko jäsenvaltio asettaa tuottajalle todistustaakan siitä, ettei lietelanta ole jätettä, ei sulje pois sitä seikkaa, että lietelannan luokittelu jätteeksi on tehtävä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistettujen objektiivisten kriteerien perusteella. Kuten EPA totesi, kysymys on sitä vastoin mielekäs vain, jos sen tarkoituksena katsotaan sen ratkaiseminen, kenen on osoitettava, että lietelanta on jätettä unionin tuomioistuimen kriteerien perusteella.

45. Kun esikysymys ja ensimmäinen kysymys on ratkaistu, on komission ja EPAn mielestä aika vastata ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen kolmanteen kysymykseen. Koska sen avulla selviää, onko olemassa ”muuta lainsäädäntöä”, jonka perusteella direktiiviä 75/442 ei sovelleta, niiden mielestä se on ratkaistava ennen kuin tarkastellaan toista kysymystä, jossa kysytään, onko jäte- ja/tai lannoitealaa koskevan unionin lainsäädännön täytäntöön panemiseksi Irlannissa käyttöön otetun kaltainen vastuujärjestelmä laillinen.

46. Olen samaa mieltä komission ja EPAn kanssa, sillä ennen riitautetun vastuujärjestelmän tarkastelua on nimittäin selvitettävä, mikä tarkkaan ottaen on se unionin säännöstö, jonka noudattamatta jättäminen saattoi tilanteesta riippuen antaa aiheen tuottajan vastuuseen Irlannin lainsäädännössä säädetyllä tavalla ja jota sovellettiin lietelannan käsittelyyn tosiseikkojen tapahtuma-aikaan.

B Esikysymys ja ensimmäinen kysymys

47. Käsiteltävän ennakkoratkaisukysymyksen taustalla olevan asian kohteena ovat EPAn 22.10.1999 myöntämässä lietelannan myyntiä lannoitteeksi koskevassa luvassa asetetut ehdot.

48. Tuolloin Irlanti oli jo saattanut direktiivin 75/442 osaksi lainsäädäntöään vuoden 1996 lailla, jonka 4 § sisältää ”jätteen” määritelmän, joka vastaa mainitussa direktiivissä annettua määritelmää. Unionin tuomioistuimen vastauksesta on hyötyä Supreme Courtille siis vain siinä tapauksessa, jos unionin tuomioistuin pysyy tässä lainsäädäntökehyksessä ja vastaa näin ollen kansallisen tuomioistuimen kysymyksiin direktiivin 75/442 valossa, sellaisena kuin se on voimassa direktiivillä 91/156 muutettuna.

12 — Yhtäältä asioissa C-416/02 ja C-121/03, komissio v. Espanja, 8.9.2005 annetuissa tuomioissa (Kok., s. I-7487 ja Kok., s. I-7569) vahvistettu oppi ja toisaalta asioissa C-194/05 ja C-195/05, komissio v. Italia, 18.12.2007 annetuista tuomioista (Kok., s. I-11661 ja Kok., s. I-11699) ilmenevä oikeuskäytäntö.

49. Asiassa ei siis pidä soveltaa viiteajankohtaa myöhäisempiä säädöksiä. Soveltaa ei pidä etenkään direktiivin 2008/98¹³ kaltaisia säädöksiä, joilla on uudistettu tai täydennetty merkittävästi direktiivin 75/442 sisältöä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei näihin myöhempisiin säädöksiin pitäisi viitata lainkaan, sillä niiden sisältö vastaa suuressa määrin lainsäätäjän tahtoa virallistaa joitakin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistettuja direktiiviä 75/442 koskevia kriteerejä. Näin on esimerkiksi mainitun direktiivin 2008/98 5 artiklan kohdalla, jossa säädetään edellytyksistä, joiden on täytyttävä, jotta ainetta tai esinettä voidaan pitää sivutuotteena eikä jätteenä, sillä sen pohjana on käytetty yhteisöjen tuomioistuimen doktriinissa direktiivin 75/442 yhteydessä lausuttuja kriteerejä ”jätteen” määritelmästä. Kyseessä olevat edellytykset ovat näin ollen joka tapauksessa täysin sovellettavissa ratkaistaessa, onko Bradyn tilalla tuotettua lietalantaa pidettävä Irlannissa vuonna 1999 sovelletun unionin oikeuden mukaan jätteenä sen perusteella, että Brady aikoo hyödyntää sitä kaupallisesti ja muuttaa sen näin sivutuotteeksi.

50. Ratkaistaessa, onko lietalanta direktiivissä 75/442 tarkoitettua jätettä, on aluksi todettava, etten ole samaa mieltä Supreme Courtin kanssa siitä, että ”unionin oikeus ei sisällä lopullista tulkintaa ’jätteen’ määritelmästä”. Asiaa koskeva unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö ei mielestäni myöskään sisällä ristiriitaisuuksia tai aiheuta millään tapaa hämmennystä. Ongelmana on pikemminkin se, että direktiivissä 75/442 annettu ”jätteen”määritelmä on itsessään avoin tai toisin sanottuna ”käyttötarkoitukseen liittyvä” tai ”ehdollinen” siltä osin kuin sen perustana olevana kriteerinä on sellaisen esineen, aineen tai tuotteen aiottu kohtalo, joka on tarpeettomaksi käyneenä, vahingollisena tai kiellettyinä lähtökohtaisesti hävitettävä ilman, että hävittämisestä aiheutuu haittaa ympäristölle.

51. ”Jätteen”käsitteessä on näin ollen objektiivinen puolensa, joka ei aiheuta ongelmia ja joka toteutuu sellaisten tuotteiden, esineiden tai aineiden kohdalla, jotka luetellaan direktiivin 75/442 liitteeseen I sisältyvissä jätteiden luokissa, ja lisäksi siinä on toinenkin puolensa, jota voitaisiin ensi alkuun luonnehtia ”aikomukseen liittyväksi” puoleksi ja joka liittyy haluun käyttää tällaisia tuotteita, esineitä ja aineita saattamalla ne tietyin edellytyksin vaihdannan piiriin ja poistamalla näin niihin muussa tapauksessa väistämättä liittyvä hävittämisvelvollisuus.

52. Yksin käsitteen objektiivisen ulottuvuuden perusteella jätteeksi voidaan luokitella mikä tahansa esine, aine tai tuote, joka sisältyy mainittuun direktiivin 75/442 liitteeseen I. ”Aikomus”(jonka vahvistavat useat tosiseikat ja oikeudelliset seikat) käyttää sitä kaupankäynnissä merkitsee, ettei sitä luokitella enää jätteeksi. Tämä käsitteen ”aikomukseen liittyvä” ulottuvuus on viime kädessä ratkaiseva sivutuotteeksi luokittelun kannalta. Toisin sanoen lietalanta, joka on objektiivisesti tarkasteltuna jätettä, voidaanakin katsoa käyttötarkoituksensa perusteella tietyin edellytyksin sivutuotteeksi käyttötarkoituksen kannalta ja oikeudelliselta kannalta, jolloin siihen ei sovelleta kyseistä direktiiviä.

53. Unionin tuomioistuimen tästä aiheesta antamien ratkaisujen tapauskohtaisuus selittää erot, joita voidaan havaita edellä mainituissa asioissa komissio vastaan Espanja ja komissio vastaan Italia annetuissa tuomioissa. Kaikissa niissä vahvistetaan, että jätteen käsite riippuu ilmauksen ”hävittää” merkityksestä¹⁴ sekä siitä, että esinettä, materiaalia tai raaka-ainetta, joka voitaisiin lähtökohtaisesti luokitella jätteeksi, aiotaan hyödyntää tai käyttää kaupallisesti.¹⁵ Kaikissa niissä todetaan samoin, että aikomuksen on todettava olevan varma.¹⁶ Erot ovat syntyneet siitä, että kun näitä kriteerejä on sovellettu kuhunkin tarkasteltuun tilanteeseen, arvio varmuudesta on ollut eri tapauksissa erilainen.

13 — Jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta 19.11.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/98/EY (EUVL L 312, s. 3).

14 — Em. asia komissio v. Espanja, tuomion 86 kohta; em. asia komissio v. Italia, tuomion 32 kohta; molemmissa viitataan asiassa C-129/96, Inter-Environnement Wallonie, 18.12.1997 annettuun tuomioon (Kok., s. I-7411, 26 kohta).

15 — Em. asia komissio v. Espanja, tuomion 87 kohta; em. asia komissio v. Italia, tuomion 38 kohta; molemmissa viitataan mm. asiassa C-90/00, Palin Granit ja Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, 18.4.2002 annettuun tuomioon (Kok., s. I-3533, 34–36 kohta).

16 — Em. asia komissio v. Espanja, tuomion 90 kohta ja em. asia komissio v. Italia, tuomion 46 kohta.

54. Eron syynä on selvästikin se seikka, että tuomiot koskivat hyvin erilaisia kohteita. Asiassa komissio vastaan Espanja ratkaistavana oli nimittäin asia, joka koski tietyllä maatilalla syntyvää lietelantaa, ja asiassa komissio vastaan Italia tarkasteltiin ympäristöä koskevaa kansallista lainsäädäntöä.

55. Ensin mainitussa asiassa annetussa tuomiossa todetaankin, että ”asiakirja-aineistosta ilmenee – – että tätä lietelantaa käytetään maatalouden lannoitteena ja se levitetään tätä varten tarkasti yksilöidylle maa-alueille [ja] se on varastoitu lietekaivoon levittämistä odottamaan”¹⁷ ja että ”kyseessä olevaa sikalaa hoitava henkilö ei siis pyri hävittämään sitä, joten tämä lietelanta ei ole direktiivissä 75/442 tarkoitettua jätettä”.¹⁸ Kyseinen tuomio koskee selvästikin konkreettista todellisuutta, joka on näytetty toteen asiassa ja jossa yhteisöjen tuomioistuin pystyi soveltamaan suoraan oikeuskäytännössään vakiintuneita kriteerejä, jotka koskevat niitä välttämättömiä edellytyksiä, joiden on täytyttävä, jotta lietelanta voidaan katsoa jätteen sijaan sivutuotteeksi.

56. Sen sijaan asiassa komissio vastaan Italia annettiin malliltaan abstrakti tuomio yleisluonteisista säännöksistä, joilla luotiin yhteisöjen tuomioistuimen mielestä oletamus, jota ei voitu hyväksyä ja jonka mukaan tietyissä tilanteissa louhittu maa- ja kiviaines ei ole jätettä vaan sen mahdollisen taloudellisen hyödyntämisen vuoksi sivutuotetta.

57. Näiden kahden tuomion välillä ei ole mielestäni lainkaan ristiriitaa. Yhteisöjen tuomioistuin on perustanut ratkaisunsa molemmissa asioissa doktriiniinsa, joka koskee varmuutta, jota vaaditaan aiottaessa hyödyntää taloudellisesti tietyin edellytyksin materiaalia, jonka sen haltija voisi muussa tapauksessa hävittää tai olisi muussa tapauksessa velvollinen hävittämään; kun tämä aikomus on osoitettu, materiaalista tulee sivutuotetta. Ero johtuu siitä, että asiassa komissio vastaan Espanja voitiin osoittaa, että kyseisessä konkreettisessa tapauksessa lietelantaa ei aiottu hävittää vaan sitä aiottiin käyttää lannoitteena, kun taas asiassa komissio vastaan Italia todettiin, että tarkastellussa kansallisessa lainsäädännössä luodaan yleinen oletama, joka estää nimenomaisesti osoittamasta konkreettisesti todellista aikomusta käyttää sivutuotteena kaupallisesti hyödyksi materiaalia, jota olisi lähtökohtaisesti pidettävä jätteenä.

58. Näin ollen nyt, kun mahdollinen epäily aiheeseen liittyvän yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön yhtenäisyydestä ja johdonmukaisuudesta on poistettu, sitä voidaan soveltaa käsiteltävänä olevaan asiaan.

59. Tarkasteltavassa tilanteessa voidaan sivuuttaa hankaluudet, joita liittyy sen seikan määrittämiseen, onko lietelanta objektiiviselta kannalta jätettä, koska on ilmeistä, että se sitä on. Direktiivin 75/442 1 artiklan a alakohdan mukaan ”jätteellä”nimittäin tarkoitetaan ”mitä tahansa liitteessä I esitetyissä luokissa mainittua ainetta tai esinettä, jonka haltija hävittää, aikoo hävittää tai on velvollinen hävittämään”. Siltä osin kuin kyse on erityisesti lietelannasta, ei kuitenkaan ole tarpeen tarkistaa, sisältyykö se mainittuun liitteeseen, koska direktiivin 75/442 varsinaisessa tekstissä se luokitellaan nimenomaisesti jätteeksi, sillä sen 2 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan direktiiviä ei sovelleta ”seuraaviin jätteisiin, milloin ne kuuluvat muun lainsäädännön alaan.””iii – – seuraaviin maatalouden jätteisiin: ulosteet – –”. On siis ilmeistä, että lainsäätäjät on katsonut tarpeelliseksi jättää ulosteet nimenomaisesti direktiivin 75/442 soveltamisalan ulkopuolelle, koska jos se ei olisi näin tehnyt, direktiivin sisällön ja rakenteen perusteella ulosteet olisi väistämättä luettu mukaan materiaaliksi, joka on sellaisenaan jätettä.

60. Tässä mielessä jotkin seikat Supreme Courtin esittämästä johdantona olevasta kysymyksestä menettävät merkityksensä, koska ei ole tarpeen tutkia, onko lietelanta jätettä sen kaltaisten objektiivisten kriteerien nojalla, joihin yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä viitataan (esikysymys). Lietelanta on objektiiviselta kannalta jätettä, koska näin säädetään direktiivissä 75/442.

17 — Em. asia komissio v. Espanja, tuomion 94 kohta.

18 — Em. asia komissio v. Espanja, tuomion 94 kohta.

61. Kysymys ei siis ole siitä, onko liettelanta jätettä, vaan siitä, voiko se käyttötarkoituksen perusteella lakata olemasta jätettä, miten ja millä edellytyksillä. Toisin sanoen ongelmana on, voidaanko liettelannan katsoa olevan käyttötarkoituksen perusteella sivutuotetta.

62. Jotta tämä olisi mahdollista, yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti on välttämätöntä, että osoitetaan aikomus ”käyttää [sitä] tai hyödyntää [sitä] kaupallisesti – mukaan lukien tarvittaessa muun kuin sen tuottaneen taloudellisen toimijan tarpeita varten – [haltijalleen] kannattavalla tavalla myöhemmässä prosessissa sillä edellytyksellä, että tämä uudelleenkäyttö on varmaa, ei edellytä edeltävää käsittelyä ja on kiinteä osa tuotanto- tai käyttöprosessia”.¹⁹

63. Jos määräävä kriteeri aineen luokittelulle jätteeksi on, kuten edellä on nähty, aikomus tai tarve ”hävittää” se, määräävä peruste jätteen muuttumiselle sivutuotteeksi on aikomus ”käyttää se uudelleen” hyödyntämällä se kaupallisesti tai muutoin.

64. Tämän toisen aikomuksen, jolla on merkitystä nyt käsiteltävässä asiassa, on tietenkin liityttävä asianmukaiseen ja tarkoituksenmukaiseen käyttöön, eli sen on täytettävä hyödykkeiden, jotka voivat olla kaupankäynnin kohteena, hyödyntämiseen kussakin tilanteessa sovellettavan lainsäädännön mukaiset ehdot. Käytön on erityisesti oltava varmaa, kuten todetaan asiassa komissio vastaan Italia annetun tuomion edellä mainitussa kohdassa.

65. Näin päästään ensimmäisen kysymyksen keskeiseen seikkaan: jotta jäte voitaisiin katsoa sivutuotteeksi, kenen on osoitettava jätteen uudelleenkäyttöä koskeva aikomus ja miten suurella varmuudella?

66. Mielestäni jätteen haltijan on näytettävä aikomus toteen ja se on tehtävä riittävän suurella varmuudella, niin ettei jää perusteltua syytä epäillä mahdollisuutta, että jätettä käsiteltäisiin epäasianmukaisesti tai laittomasti.

67. Ensin mainitun seikan osalta minusta vaikuttaa selvältä, että vain jätteen haltija pystyy osoittamaan aikomuksensa käyttää se uudelleen. Syy on selvä: osoitettavana oleva aikomus voi olla vain haltijan oma aikomus. Todiste aikomuksesta ei voi perustua pelkkään aikeiden arviointiin. Liettelannan haltija on osoittanut, ettei hänen aikomuksenaan ole hävittää jätettä vaan käyttää sivutuote kaupallisesti hyödyksi, jos hän täyttää valtion asettamat ehdot liettelannan käyttämiseksi lannoitteena.

68. Jäsenvaltion on siis määritettävä ehdot jätteen asianmukaiselle käytölle sivutuotteena. Jäsenvaltion on myös valittava, mitkä ovat ne todistelukeinot, jotka ovat tarpeen, jotta asianosainen voi osoittaa aikomuksensa. Tältä osin voidaan soveltaa varauksetta yhteisöjen tuomioistuimen doktriinia, joka liittyy jätteen hävittämisen halun osoittamiseen. Näin siksi, että ”direktiivissä [75/442] ei – – tarjota yhtäkään ratkaisevaa perustetta sen määrittämiseksi, tahtooko haltija hävittää tietyn aineen tai esineen”,²⁰ eikä siinä sitä tarjota myöskään jätteen uudelleenkäyttöä koskevan aikomuksen kohdalla, joten myös tältä osin on välttämätöntä myöntää, että ”yhteisön oikeussääntöjen puuttuessa jäsenvaltiot voivat vapaasti valita täytäntöön panemisissaan direktiiveissä määriteltyjen eri seikkojen todistelukeinot, kunhan tällä ei heikennetä yhteisön oikeuden tehokasta vaikutusta”.²¹ Tämä ratkaisu on sitä paitsi vahvistettu direktiivin 2008/98 6 artiklan 4 kohdassa sellaista tilannetta varten, jossa ei ole olemassa yhteisön tasolla vahvistettuja kriteerejä, joilla voitaisiin määrittää, onko jäte lakannut olemasta jätettä.²²

19 – Em. asia komissio v. Italia, tuomion 38 kohta.

20 – Em. asia komissio v. Italia, tuomion 44 kohta.

21 – Em. asia komissio v. Italia, tuomion 44 kohta, jossa viitataan yhdistetyissä asioissa C-418/97 ja C-419/97, ARCO CEIME Nederland ym., 15.6.2000 annetun tuomion (Kok., s. I-4475) 41 kohtaan ja asiassa C-457/02, Niselli, 11.11.2004 annetun tuomion (Kok., s. I-10853) 34 kohtaan.

22 – Ks. tältä osin asia C-358/11, Lapin Luonnonsuojelupiiri, tuomio 7.3.2013, 55 ja 56 kohta.

69. Aikomukselta edellytetyn varmuuden osalta katson, kuten edellä todettiin, että tavoitteena on oltava, ettei jää perusteltua syytä epäillä sitä mahdollisuutta, että sivutuotteena hyödynnettäväksi aiottu materiaali päätyy epäasianmukaisen käsittelyn vuoksi käsiteltäväksi jätteenä, jonka haltija hävittää epäasianmukaisella tavalla.

70. Aikomuksen varmuuden osoittaminen edellyttää välttämättä takeita siitä, että jätteen haltija noudattaa tiukasti ehtoja, joita on asetettu jätteen käytölle sivutuotteena. Toisin sanoen haltijan aikomus käyttää jätettä kaupallisesti hyödyksi osoitetaan riittävällä tavalla, jos hän näyttää toteen, että hän voi tehdä sen tätä varten säädettyjä säännöksiä noudattaen.

71. Kyseisten ehtojen on oltava sellaisia, että kun niiden noudattaminen taataan, ei jää perusteltua syytä epäillä haltijan kykyä huolehtia jätteestä asianmukaisella tavalla turvallisesti, jos sitä ei käytetäkään aiotulla tavalla kaupallisesti hyödyksi (eli jos se on edelleen jätettä), eikä sitä, ettei käyttöä varten asetettuja velvoitteita täytettäisi.

72. Käytännössä kyseiset ehdot voivat olla vain niitä, jotka – kuten olen jo todennut – virallistavat asiaa koskevan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön ja jotka on sittemmin konkretisoitu direktiivin 2008/98 5 artiklassa: aineen tai esineen jatkokäytön on oltava varmaa; ainetta tai esinettä on voitava käyttää suoraan ilman muuta kuin tavalliseksi katsottavaa teollista lisäkasittelyä; aineen tai esineen on synnyttävä olennaisena osana tuotantoprosessia ja jatkokäytön on oltava laillista eli aineen tai esineen on täytettävä kaikki asiaankuuluvat, sen erityiseen käyttöön liittyvät tuotetta, ympäristöä ja terveydensuojelua koskevat vaatimukset, eikä se saa aiheuttaa haitallisia kokonaisvaikutuksia ympäristölle tai ihmisten terveydelle.

73. Välipäätelmänä on aluksi todettava, että lietelannan tuottajan, joka haluaa lietelannan lakkaavan olemasta direktiivissä tarkoitettua jätettä, on mielestäni osoitettava aikomuksensa käyttää se kaupallisesti hyödyksi lannoitteena ja tehtävä tämä riittävän suurella varmuudella siten, ettei jää perusteltua syytä epäillä lietelannan epäasianmukaisen käytön riskiä. Tällainen aikomus voidaan osoittaa vaaditulla varmuudella erityisesti täyttämällä lietelannan käyttöä lannoitteena koskevassa lainsäädännössä säädetty ehdot, ja kansallisen tuomioistuimen on ratkaistava, riittävätkö kyseiset ehdot varmistamaan, ettei jää perusteltua syytä epäillä, ettei lannoitteiden käyttö olisi tällaista eli ettei se vastaa jätteen hävittämistä.

74. Tämän pohjalta voidaan siirtyä tutkimaan toista Supreme Courtin esittämää ennakkoratkaisukysymystä eli asetettujen erityisten ehtojen ongelmaa ja erityisesti vastuuta jätteiden käsittelystä ja valvonnasta annetun lainsäädännön noudattamatta jättämisestä; kyseisen lainsäädännön noudattamisesta riippuu viime kädessä se, että lietelanta lakkaa olemasta jätettä ja siitä tulee sivutuotetta.

75. Kuten totesin edellä 46 kohdassa, ensin on kuitenkin täsmennettävä, mikä on tarkalleen ottaen kyseessä oleva säännöstö, jonka noudattamatta jättäminen antaa aiheen ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen kysymyksen kohteena olevaan vastuujärjestelmään.

C Kolmas ennakkoratkaisukysymys

76. Kolmannessa kysymyksessä ei ole mielestäni suurempia ongelmia.

77. Direktiivin 75/442 2 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan direktiiviä ei sovelleta muiden materiaalien ja aineiden ohella ulosteisiin, ”milloin ne kuuluvat muun lainsäädännön alaan”.

78. On siis selvitetävää, onko tarkasteltavassa tapauksessa olemassa tällaista ”muuta lainsäädäntöä”. Irlanti ei ollut pannut vuonna 1999 täytäntöön yhteisön säädöstä, joka olisi voinut täyttää tämän tehtävän, eli nitraattidirektiiviä 91/676, jossa säädetään erityisesti jätteiden käsittelyjärjestelmästä, eikä eläimistä saatavien sivutuotteiden terveyssäännöistä ollut vielä annettu asetusta N:o 1774/2002. Kuten Supreme Court vahvistaa, myöskään mikään kansallinen säädös ei voi olla tällainen muu lainsäädäntö.

79. Näin ollen pääasia on ratkaistava direktiiviä 75/442 soveltaen.

80. Kuten Brady esitti, on varmasti niin, ettei se seikka, ettei Irlanti ollut pannut direktiiviä 91/676 täytäntöön, voi antaa kyseiselle jäsenvaltiolle mahdollisuutta perustella direktiivin täytäntöönpanovelvollisuutensa laiminlyönnillä sitä, ettei kyseistä direktiiviä ole sovellettu yksityisten eduksi. Tämä on varmaa, ja yhtäläillä on varmaa, että direktiivin 75/442 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetaan materiaaleja, ”milloin ne kuuluvat muun lainsäädännön alaan”, joten on ymmärrettävää, että tämän ”alaan kuulumisen” on vastattava kyseisen direktiivin alaan kuulumista myös direktiivin ulottuvuuden ja laajuuden osalta, kuten siltä osin kuin se vaikuttaa taatun suojan tasoon. Direktiivi 91/676 ei mielestäni vastaa tarvittavalla tavalla direktiiviä 75/442 soveltamisalan laajuuden osalta, sillä, kuten komissio huomautti, vaikka viimeksi mainittua sovelletaan kaikkialla jäsenvaltioiden alueella, ensin mainittu rajoittuu vain tiettyihin ”pilaantumisalttiisiin vyöhykkeisiin”, joilla esiintyy tai joiden läpi kulkee tietynlaisia vesiä. Nyt sanottu ei kuitenkaan vaikuta siihen, mitä todetaan jäljempänä vastattaessa Supreme Courtin esittämään toiseen kysymykseen.

81. Välipäätelmänä on näin ollen todettava, että käsiteltävän asian olosuhteissa lietalanta ei jää, kuten pääasian valittaja väittää, lähtökohtaisesti direktiivin 75/442 soveltamisalan ulkopuolelle, koska ei ole olemassa muuta lainsäädäntöä, jonka alaan se kuuluisi.

D Toinen ennakkoratkaisukysymys

82. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien kysyy, voivatko jäsenvaltiot velvoittaa lietalannan tuottajan vastamaan siitä, miten kolmannet osapuolet, joille tuottaja on luovuttanut lietalannan käytettäväksi lannoitteena, sen käyttävät. Tämä on tosiasiaa nyt käsiteltävän asian ja ennen kaikkea pääasian keskeinen kysymys.

83. Osapuolet ovat yksimielisiä siitä, että jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön järjestelmiä, joilla taataan lietalannan ympäristön kannalta asianmukainen käsittely, mutta ongelmana on, voivatko ne tehdä näin Irlannin lainsäädännössä säädetyillä ehdoilla. EPA pyrki lieventämään kyseisiä ehtoja väittämällä, ettei tarkoituksena ole niinkään asettaa tuottajaa vastuuseen kolmansien toimista vaan velvoittaa tuottaja valvomaan lietalannan asianmukaista käyttöä ja lakkaamaan toimittamasta lietalantaa niille, jotka käyttävät sitä epäasianmukaisella tavalla.

84. Jos tuottajan vastuu ymmärretään velvollisuudeksi olla toimittamatta lietalantaa lannoitteeksi niille, jotka eivät täytä objektiivisia ehtoja, joiden noudattamista tuottaja on velvollinen edistämään, tuottajan vastuu koskee sen omaa toimea, ja tällöin vastaväitteet, joita voi aiheutua vaadittaessa objektiivista vastuuta muiden toimista, menettävät merkityksensä.

85. Selkeyden vuoksi on palautettava mieleen, mitkä ovat pääasiassa riitautetut EPAn vaatimukset:

- a) On yksilöitävä ennen lannoitteen myyntiä kaikki ne maa-alueet, jotka eivät ole hänen hallinnassaan, omistuksessaan tai määräysvallassaan ja joilla lannoitetta on tarkoitus käyttää – –.
- c) On varmistettava, ettei lannoitteen ostaja levitä sitä maille, jotka eivät ole ostajan hallinnassa, omistuksessa tai määräysvallassa – –.

- f) On valvottava lannoitetta mailleen levitettäväksi ostavien henkilöiden lannoitteen käyttöä ja ohjattava tapaa, jolla sitä on käytettävä.
- g) On valvottava pintavesiä, jotka sijaitsevat alueilla, joille lannoitetta levitetään (eli alueita, jotka eivät ole [valittajan] määräysvallassa).
- h) On valvottava lähteitä, jotka sijaitsevat alueilla, joille lannoitetta levitetään (eli alueilla, jotka eivät ole [valittajan] määräysvallassa).
- i) On ylläpidettävä jatkuvasti rekisteriä lannoitteen käytöstä ja annettava se EPAn käyttöön.”

86. Nämä ehdot sisältävät mielestäni muutakin kuin velvollisuuden olla myymättä lietalantaa niille, jotka eivät pysty käyttämään sitä lannoitteena. Muutamissa ehdoissa (kohdat c ja f) asetetaan tuottajalle velvollisuus valvoa kolmannen osapuolen toimia, ja muutamissa ehdoissa (kohdat g ja h) tuottajaa vaaditaan varmistamaan fyysiset olosuhteet alueella, jonne lietalantaa levitetään, mikä on kaikkea muuta kuin kohtuullinen vaatimus.

87. Lietelannan tuottajalta on mielestäni ehdottomasti aiheellista vaatia, että hän myy lietalantaa ainoastaan niille, jotka täyttävät tietyt objektiiviset ehdot, jotka ovat välttämättömiä sen takaamiseksi, että ne käyttävät lietalantaa asianmukaisesti, kuitenkin aina siten, että mahdollinen ostaja voi osoittaa näiden ehtojen täyttämisen, olipa niiden täyttäminen miten hankalaa tahansa, toimivaltaisen viranomaisen tätä tarkoitusta varten asianmukaisesti antamalla luvalla. Muussa tapauksessa se, että tuottajaa vaaditaan tarkistamaan tietoja ja toimia, jotka ovat hänen ulottumattomissaan, vastaa sitä, että lietalannan hyödyntämisestä kaupallisesti lannoitteena tehdään mahdotonta, tai vaihtoehtoisesti sen sallimista ainoastaan siten, että myyjä vastaa (joko siviili-, hallinto- tai rikosoikeudellisesti, millä ei ole juuri merkitystä) kolmannen osapuolen tulevista toimista.

88. Ensin mainittu ei vastaa täysin direktiivin 75/442 henkeä, sillä sen tulkinnasta oikeuskäytännössä ilmenee, että ennen lietalannan kaupallisen hyödyntämisen ehdotonta kieltoa on pyrittävä siihen, että kaupallinen hyödyntäminen järjestetään tavalla, jolla taataan (aina järkevästi ja oikeasuhteisesti) ympäristön suojelu. Toiseksi mainittu olisi varmemmin vastoin unionin peruseriaatteita ja rikkoisi tiettyjä unionin takaamia oikeuksia.

89. Näiden periaatteiden joukossa ovat oikeusvaltioon erottamatta kuuluvat oikeusvarmuuden ja mielivaltaisen kohtelun kiellon periaatteet, joiden noudattaminen on unionin perustana (SEU 2 artikla), sillä viime kädessä tarvittavan luvan myöntäminen tuotteen kaupallista hyödyntämistä varten edellyttää ehtoja, jotka ollessaan liian tiukkoja vastaavat lopulta kieltoa eivätkä näin ollen täytä selkeydelle asetettua vähimmäisvaatimusta, kun on kyse kielletyn ja säännellyn välisen rajan vedosta.

90. Kyseisiin oikeuksiin kuuluvat ensinnäkin kaikki ne, jotka tukevat Euroopan unionin perusoikeuskirjan 49 artiklassa vahvistettuja laillisuusperiaatetta ja rikoksista määrättävien rangaistusten oikeasuhteisuuden periaatetta, sillä kaikkien niiden taustalla on henkilön oikeus vastata ainoastaan omista teoistaan ja niiden teoista, joista hän on laillisesti vastuussa, mikä sulkee pois mahdollisuuden vaatia noudatettavaksi nyt tarkasteltavassa tapauksessa tarkoitettun kaltaisia ehtoja, jotka voidaan täyttää ainoastaan siten, että henkilö voi joutua vastaamaan sellaisen kolmannen tekemisistä, jonka kanssa hän on vain liiketoimintasuhteessa. Oikeuskäytännössä sallitaan toki mahdollisuus olla vastuussa kolmansien toimista, kun kyseessä on yrittäjä ja rikkojana on hänen työntekijänsä tai alaisensa,²³ mutta nyt tarkasteltavassa tilanteessa ei ole olemassa riippuvuussuhdetta, jollainen on mainitun doktriinin taustalla, sillä lannoitteena käytetyn lietalannan tuottajan ja ostajan välillä on ainoastaan osto-myyntisuhde.

23 — Ks. esim. asia C-326/88, Hansen, tuomio 10.7.1990, Kok., s. I-2911, 16–20 kohta, johon viitattiin vastikään asiassa C-210/10, Márton Urbán, tuomio 9.2.2012, 47 kohta.

91. Lisäksi näihin oikeuksiin kuuluu jopa omistusoikeus, sillä Irlannin lainsäädännössä asetetaan lietalan kauppalliseksi hyödyntämiseksi ehtoja, joiden vuoksi tuottaja joutuu valitsemaan kahdesta vaihtoehdosta, joista kumpikaan ei ole hyväksyttävissä: lietalanta joko hävitetään, jolloin kärsitään tästä aiheutuvat taloudelliset kustannukset, tai se hyödynnetään kaupallisesti, jolloin tuottajan on otettava merkittäväkin riski kolmannen toimintaan liittyvästä vastuusta, joka voidaan kattaa vakuutuksella ja josta aiheutuu näin jälleen kustannuksia, joiden voidaan kuvitella olevan huomattavia. Molemmissa tapauksissa rikotaan selvästi tuottajan omistusoikeutta asettamalla hänelle taloudellisia rasitteita, jotka aiheuttavat vahinkoa hänen omaisuudelleen, joten tilanteessa on kyseessä perusoikeuksiin puuttuminen ”suhteettomasti ja tavalla, jota ei voida hyväksyä”,²⁴ kun taas vähemmän tiukkojen ehtojen asettamisen perusteella tuottaja pystyisi käyttämään lietalan taloudellisesti hyödyksi siten, ettei siitä aiheutuisi hänelle missään tapauksessa kustannuksia, vaan hän pystyisi tietyissä olosuhteissa saamaan siitä voittoa.

92. Irlannin lainsäädännössä asetetaan lietalan tuottajalle ehdottomasti liian tiukat ehdot, jotka koskevat lietalan uudelleenkäyttämistä lannoitteena. On nimittäin suhteetonta, että tuottajaa vaaditaan varmistamaan tiettyjä tietoja muiden toiminnasta, jota koskevat tiedot voivat tosiasiallisesti olla ainoastaan viranomaisten saatavilla, ja että jos näitä tietoja ei varmisteta, vaihtoehtona on henkilökohtaiseen vastuuseen joutuminen tällaisesta menettelystä.

93. En malta olla ottamatta tältä osin esille EPAn väitettä, jonka mukaan tarkasteltavana olevassa kansallisessa lainsäädännössä ei pyritä niinkään asettamaan tuottajaa suoraan vastuuseen kolmannen toiminnasta, vaan veloitetaan hänet myymään lietalantaa yksinomaan niille, jotka käyttävät sitä asianmukaisesti lannoitteena. Vaikka kyseistä lainsäädäntöä voidaan käytännössä toki soveltaa tässä hengessä, sitä on kuitenkin kiistatta täysin mahdollista soveltaa, kun otetaan huomioon sen sanamuoto, myös toisella tavalla – kuten High Courtin antaman valituksenalaisen tuomion 38–43 kohdassa esitetystä päätelmästä voidaan havaita – joka paremmin vastaa ajatusta siitä, että asetetaan todellinen vaatimus muun tahon toimintaa koskevasta henkilökohtaisesta vastuusta. Koska unionin tuomioistuimen on otettava huomioon ennen kaikkea kansallisen lainsäädännön sisältö eikä niinkään sen erilaisia soveltamismahdollisuuksia, huomioon on otettava mielestäni tulkinta, joka vastaa spontaanisti sen sanamuodon sisältöä, ennen kaikkea siksi, että nyt tarkasteltavassa tapauksessa kyseessä olevan lainsäädännön merkitys herättää välittömästi ajatuksen kolmannen menettelyä koskevasta tiukasta henkilökohtaisesta vastuusta.

94. On taatusti kiistatonta, että ympäristönsuojelu taataan tällä objektiivisesti ja ehdottomasti. Tämä viimeksi mainittu tulos ei voi kuitenkaan syntyä sellaisen lainsäädännön vaikutuksesta, jolla ei pyritä muodollisesti siihen, että lietalan kaupallinen hyödyntäminen on kiellettyä, vaan jolla pyritään siihen, että se on ainoastaan säänneltyä.

95. Tämä pätee toisaalta siitä riippumatta, että unionin oikeudessa ei kielletä lietalan käyttöä lannoitteena, vaan päinvastoin, kuten direktiivistä 91/676 voidaan johtaa, tällaista käyttöä pidetään säänneltyinä toimintana. Kuten 80 kohdassa todettiin, direktiiviä 91/676 ei sovelleta kaikkialla jäsenvaltioiden alueilla, toisin kuin direktiiviä 75/442, vaan sen soveltamisala rajautuu tiettyihin pilaantumisalttiisiin vyöhykkeisiin. Joka tapauksessa on mahdollista, että Bradyn tila sijaitsee yhdellä tällaisella pilaantumisalttiilla vyöhykkeellä, jolloin siihen olisi sovellettava direktiiviä 91/676 ja siinä säädettyjä lannoitteiden käyttöä koskevia edellytyksiä. Tästä syystä pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan Irlannissa voimassa ollut lainsäädäntö on seurausta yhden sellaisen direktiivin täytäntöönpanon laiminlyönnistä, jota asianmukaisesti täytäntöönpanotuna olisi voitu soveltaa Bradyn toimintaan, jolloin toimintaa koskevat ehdot olisivat oikeasuhteisempia ja järkevämpiä kuin sisäiseen oikeuteen perustuvat ehdot.

24 — Yhdistetyissä asioissa C-20/00 ja C-64/00, Booker Aquaculture ja Hydro Seafood, 10.7.2003 annetun tuomion (Kok., s. I-7411) 68 kohdassa käytettyä sanamuotoa mukaillen.

96. Joka tapauksessa ja myös silloin, jos direktiiviä 91/676 ei voitaisi soveltaa suoraan Bradyn tilanteeseen, direktiivin saattaminen osaksi Irlannin lainsäädäntöä olisi antanut kansallisten tuomioistuinten käyttöön lannoitteita koskevan säännösten, jota olisi voitu soveltaa laajasti tulkiten direktiivissä säädettyä vastaaviin aineellisiin olosuhteisiin.

97. Välipäätelmänä on siis lopuksi todettava, ettei ole unionin oikeuden mukaista, että jäsenvaltio velvoittaa lietelantaa lannoitteeksi kolmannelle myyvän tuottajan vastaamaan henkilökohtaisesti siitä, että kolmas täyttää jätteiden ja/tai lannoitteiden valvontaa koskevan unionin lainsäädännön vaatimukset.

VII Ratkaisuehdotus

98. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

- 1) Lietelannan tuottajan on osoitettava aikomuksensa käyttää lietelantaa lannoitteena riittävän suurella varmuudella siten, ettei jää perusteltua syytä epäillä epäasianmukaisen käytön riskiä. Aikomus voidaan osoittaa täyttämällä lietelannan käyttöä lannoitteena koskevassa kansallisessa lainsäädännössä säädetyt ehdot, ja kansallisen tuomioistuimen on ratkaistava, riittävätkö kyseiset ehdot varmistamaan, ettei jää perusteltua syytä epäillä, ettei lannoitteiden käyttö vastaa jätteen hävittämistä.
- 2) Käsiteltävän asian olosuhteissa lietelanta ei jää direktiivin 75/442 soveltamisalan ulkopuolelle, koska ei ole olemassa muuta lainsäädäntöä, jonka alaan se kuuluisi.
- 3) Ei ole unionin oikeuden mukaista, että jäsenvaltio velvoittaa lietelannan tuottajan vastaamaan siitä, että lietelannan ostaja täyttää ehdot, joilla taataan lietelannan käyttö lannoitteena siten, ettei siitä ole haittaa ympäristölle, kaiken tämän ollessa edellytyksenä sille, että lietelanta lakkaa käyttötarkoituksensa perusteella olemasta jätettä ja katsotaan sivutuotteeksi.